N°. 22. Donderdag 30 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

KOLONIALE PRAATJES.

Eenige actualiteiten: Koloniale Tentoonstellingen. Het humanitairisme aan het woord.

We hebben zoowel in dit als in andere bladen het houden eener koloniale tentoonstelling hier te lande zien bepleiten en hebben zelven ons ook er aan bezondigd voor dat plan een goed woordje te doen, overtuigd als we zijn, dat de zaak, mits goed aangepakt en uit niet te schrale beurs op touw gezet, veel er toe zal kunnen bijdragen om de belangstelling van het moederland in de koloniën en omgekeerd te vermeerderen en tevens door de nadere kennismaking op het gebied van kunst, nijverheid, enzoovoort en de daaruit voortvloeiende bekendheid, de banden tusschen moederland en koloniën te versterken. Andere koloniseerende natiën zien het belang dezer quaestie ter dege in en vragen zich niet af, of het misschien niet weer eens tijd wordt, om ook eens een koloniale tentoonstelling te houden, al is het nog pas vijf en twintig jaren geleden, dat er iets van dien aard te doen is geweest. Zij voelen dat de tijd dringt en dat het niet voldoende is om deze quaestie als eene bijzaak te beschouwen maar integendeel daar alle mogelijke zorgen aan te wijden.

Bepalen we ons even bij Frankrijk, welks koloniën, wanneer men Algiers en Tunis als ook niet onder het fransche ministerie van koloniën ressorteerende niet mederekent, hoezeer ook in omvang de onze overtreffend en wat bevolkingscijfer aangaat deze nabijkomend, in belangrijkheid verre bij de nederlandsche kolonien ten achter staan. Hoe denkt men daar nu over de noodzakelijkheid al of niet van koloniale tentoonstellingen? Dat leert ons de geschiedenis der laatste jaren.

Bij de internationale tentoonstelling te Parijs in 1900 was in het Trocadero aan de fransche koloniën belangrijke aandacht geschonken, maar men begreep dat bij zulk eene wereldtentoonstelling veel van den ernst moest verloren gaan onder de noodzakelijke poppenkasterij der aantrekkelijkheden. die een groot gedeelte van de beperkte ruimte eischten, om de aandacht voor dit gedeelte der tentoonstelling te trekken. De directeur van den Jardin Colonial te Nogent bij Parijs, Dybowski, kwam dan ook op het denkbeeld om voor 1905 eene koloniale landbouwtentoonstelling te organiseeren, waarvan het succes hem aanmoedigde, om het experiment om het andere jaar te herhalen, zoodat dan ook den 15en dezer wederom eene koloniale tentoonstelling door den minister van koloniën, Milliès-Lacroix, in den Tuin te Nogent werd geopend. Intusschen heeft, hoofdzakelijk door het initiatief van den heer Charles Roux, om voor deze zaak te ijveren, ten vorigen jare te Marseille eene algemeene koloniale tentoonstelling plaats gevonden, die over eene oppervlakte van meer dan dertig hectaren zich uitstrekte en er dus gelegenheid vol op bood om naast de aantrekkelijkheden. zonder welke een tentoonstelling nu eenmaal geen kans van slagen biedt, aan de degelijkheid der quaestie voldoende aandacht te schenken. Na sluiting der tentoonstelling te Marseille, de eerste koloniale havenstad van Frankrijk zijn verschillende instellingen dezer stad met belangrijke collectiën van de expositie afkomstig bedeeld, terwijl met toestemming van de betrokken koloniën, paviljoens en zoo meer nu voor de thans te Nogent plaats hebbende tentoonstelling zijn gebezigd. En voordat deze nog aan den gang was, was ook reeds de zaak beklonken eener fransch-engelsche tentoonstelling te Londen in 1908, waarvoor men zich in Frankrijk ook weder inspant om er aan de fransche koloniën recht te doen wedervaren. De taak om hiervoor te zorgen, berust bij het onlangs in het leven geroepen Comité National des Expositions Coloniales, onder voorzitterschap van den bekenden senator voor Oran in Algiers de Saint Germain. Behalve deze gelegenheden op eenigszins belangrijke schaal, vinden nog kleinere tentoonstellingen telkenmale plaats, door het Office Colonial te Parijs dan wel in enkele steden waar men zich bijzonder voor de koloniën interesseert.

Bij onze duitsche buren een kijkje nemend, zien we dat ongeveer terzelfder tijd als de te Nogent in het bosch van Vincennes gehoudene, te Berlijn eene tentoonstelling werd geopend voor marine, leger en koloniën, terwijl wat Engeland aangaat, bijna geen jaar voorbijgaat waarin niet eene of andere tentoonstelling op koloniaal gebied betrekking hebbende plaats vindt.

En Nederland zou wanneer niet door tusschenkomst van onze Vereeniging zoo af en toe de belangstelling in de koloniale kunstnijverheid werd levendig gehouden door uiteraard bescheiden maatregelen, nu al bijna vijf-en-twintig jaren hebben moeten teren op de Internationale en Koloniale Uitvoer en Handelstentoonstelling van 1883 te Amsterdam, toen uitteraard alweêr wegens den opzet de koloniale afdeeling slechts een hoogst bescheiden plaats innam.

Waarom die terughoudendheid? Nederland kan waarlijk met zijne koloniën gerust voor den dag komen bij die van andere natiën, waar b. v. nog onlangs een veelbereisd fransch journalist Fontenoy, in de *Dépêche Coloniale*, er op wees, dat zijne landgenooten op koloniaal gebied bij Engeland en Nederland in de leer moeten gaan Of is het de krenterigheid die de wijsheid bedriegt? Of wel de eisch der sociale quaesties om steeds meer geld? Alsof de koloniale niet de belangrijkste sociale quaestie ware voor Nederland. Of meent men dat de koloniën reeds genoeg voor zich zelve spreken? Dat zou zeker van een te appresieeren zelfbewustzijn getuigen, maar elders waar dat zelfbewustzijn in alles, ook op koloniaal gebied, sterk op den voorgrond treedt, denkt men er anders over en zoo ook wij.

Zou er dan geen kans bestaan dat men nog eens wakker wordt?

Toe, laat eens drie, vier of meer Excelsiors onder onze lezers de trom in de bladen roeren, als hun voorganger dit reeds op zoo overtuigende wijze deed. Men kan ons Nederlanders nooit genoeg overtuigen, zoodat we niet toch nog een «ja maar . . .» laten hooren. En laat men ons met dat «ja maar . . .» het laatste woord, dan is de zaak verkeken. Daarom: «Sonne donc la trompette et battez les tambours, maar au sérieux natuurlijk en niet à la Offenbach.

Heel ernstig is de zaak die de Subject Races Committee (Comité voor de onderworpen rassen) te Londen bij den engelschen eersten-minister Campbell Bannerman voorbracht. Het Comité wenschte dat ter Haagsche vredesconferentie door de engelsche regeering zou worden voorgesteld om ten aanzien van de oorlogvoering tegenover de onderworpen rassen de volgende regelen verplichtend te stellen:

«Gevangenen bevinden zich in de macht van

de regeering, maar niet in die van de personen of korpsen, die hen gevangen namen.

«Het recht om straffende maatregelen te treffen tegenover onderworpen rassen of nationaliteiten is niet onbeperkt. Zoo is het bepaaldelijk verboden een vijand te dooden, die de wapens neergelegd hebbende of geen middelen ter verdediging meer hebbende, zich onvoorwaardelijk heeft overgegeven; te verklaren, dat geen kwartier zal worden gegeven; den eigendom der onderworpenen te vernielen of zich toe te eigenen, tenzij zulke vernieling of toeeigening door oorlogsnoodzaak bepaaldelijk geboden is.

«De aanval op of het bombardement van steden, dorpen of woonhuizen, die niet verdedigd worden, is verboden.

«De plundering van een stad, zelfs indien zij stormenderhand genomen werd, is verboden.

«In een bezette landstreek moeten familie, eer en rechten, evenals de godsdienstovertuigingen en vrijheid geeerbiedigd worden; kan geen particulier bezit in beslag genomen worden; is plundering verboden; kan geen algemeene straf, in geld als anderszins, aan de bevolking opgelegd worden, op grond van de handelingen van individuen, waarvoor zij niet collectief aansprakelijk kan worden geacht.»

Het antwoord van den minister was, dat hij, zooals ook wij doen, veel voor de zaak gevoelde, maar dat het te laat was om die nu nog in het program der Conferentie op te nemen.

Bovendien gaf de minister te kennen, dat gelijk het Comité wel zou weten, militaire overwegingen in rekening moesten worden gebracht, zooals b.v. de moeilijkheden, ontspruitende uit de woede der soldaten, hoe goed gedisciplineerd ook, over in den loop van den strijd door de tegenpartij begane gruwelen.

Zooals wij zeiden voelen we veel voor de zaak, en we begrijpen dat de noodzaak eener regeling het eerst en het meest in Engeland wordt gevoeld, waar in de engelsche koloniën het meest tegen de voorgestelde regelen wordt gezondigd. Wij meenen echter uit de namen der onderteekenaars van het adres te moeten opmaken, dat het nu juist niet tegen Engeland zelf is gericht. Zoo treffen we daaronder den naam van den edelen Fox Bourne aan, den idealist, die zijne idealen in vreemde koloniën zoekt te verwezenlijken, overtuigd blijkbaar, dat het den Moriaan geschuurd zou wezen, om te trachten den practischen Engelschman in zijne koloniën te bekeeren.

Wij meenen tevens dat deze quaestie, waarvoor we inderdaad veel gevoelen, eene is van de eigen huishouding der betrokken landen, en geene geschikt voor eene internationale regeling, die aanleiding geven kan tot het aanieggen van verschillende maten, zooals b.v. door de engelsche inboorlingen-vrienden o. a. in de Congo-zaak nu reeds wordt gedaan, terwijl zulke internationale regeling nog niet eens bestaat.

Er schuilt ook kaf onder dàt koren.

Erratum. In ons vorig praatje in N°. 21 2e kolom 9e regel v. o. tusschen *hoede* en *aan* het woordje *niet* in te lasschen.

Belasting op Sumatra's Westkust.

Men schrijft ons van bevoegde zijde uit Sumatra's Westkust:

„Het niet afkomen der belasting alhier, maakt een zeer slechten indruk bij iedereen. De bestuursambtenaren schamen zich dood na alle voorbereiding en bespreking met de vertrouwde hoofden, de slechte en luie hoofden lachen ons uit en honen zoo'n gouvernement, en — wat het ergste is — de flinke en verstandige hoofden die zonder onderscheid vóór de belasting zijn, worden zeer ontevreden en onverschillig, gelooven niet meer in den vasten wil van het Gouvernement, zijn daarentegen geneigd te gaan gelooven, dat men bang is voor den Minangkabauer, welke legende juist ligt in de richting van raddraaiers.

De Regeering is weer onverantwoordelijk dom, de zaak niet met den meesten spoed doortezetten. Het is mogelijk dat in de benedenlanden eenig lijdelijk verzet zal plaats vinden nu er gelegenheid geweest is de laksheid en vrees van de Kompani constateeren, maar in de bovenlanden zal het niet de minste moeite geven . . . . tenzij men te lang wacht. Laat men maar met de afdeeling Oud Agam beginnen, de zwaarstbevolkte en rijkste: 162.000 zielen. — maar men heeft mooi wenschen: het helpt toch niets, en de koffieboomen brengen nagenoeg niets meer op, terwijl de bestuursambtenaren, blijde met de aanstaande invoering der belasting (!) geene attentie meer wijden aan het gehate koffiedwangmiddel, dat daardoor geheel zoude worden vervangen, waarom dan ook in geen enkel distrikt welks grond zich niet uitmuntend leent voor de koffiecultuur, nieuwe tuinen of kweekbedden meer worden aangelegd. Waar moet dat heen?

Is het niet bespottelijk („Dutch") dat een in doorsnee welgesteld volk, welks hoofden (de goede) gaarne eene belasting wenschen, maar blijft vrijgesteld bij te dragen in de algemeene kosten?

Een der allerbeste hoofden zeide mij onlangs: „Ik weet natuurlijk uit de couranten, dat alles afspringt doordat men het er niet over eens is welke soort van belasting dient te worden ingevoerd. Hoe het eigenlijk heet kan ons niet schelen, en over de wijze van aanslag kan later nog geredeneerd worden, en die veranderd worden, als er maar vast belasting ingevoerd werd, dan kon men zien dat de Kompani geen grapje ervan maakt, en niet al die voorbereiding en besprekingen gemaakt zijn om eens te zien wat voor gezicht Minangkabau trekt, om daarna te besluiten of de Kompani al of niet durft een belasting intevoeren! . . . . zooals door velen gezegd wordt!" Is dat niet droevig, vooral in een land welks bewoners door hun vrijen aard zoo uitnemend geschikt zijn tot ontwikkeling, welks kinderen goede verstandelijke vermogens hebben, een prachtig kweekbed voor een goed begrijpen van de Westersche begrippen en beschaving . . . een volk dat door zijn vrijen aard b.v. het Javaansche volk zoo verbazend veel vóór is, dat zeer leergierig is, en kolossale handelsgeest bezit. Het is een tour om de verstandige hoofden, die onbevangen allerlei zaken met de bestuursambtenaren bespreken, tevreden te houden. En nu komt er nog bij dat ingevolge de voorstellen van den gouverneur (natuurlijk: bezuinigingsvoorstellen) die hoofden worden afgeschaft en de opengevallen betrekkingen niet worden aangevuld . . . . de larashoofden waren eene te kostbare instelling (*f* 960.— 's jaars).

In Holland wordt veel geredeneerd over de belangen der bevolking (weliswaar denkt men hierbij alleen aan Javanen, op de buitenbezittingen zitten slechts koppesnellers en naaktloopers . . . . in ieder geval zijn de Javanen „de" menschen) maar u moest eens zien hoe het gaat en wat de waarachtige ideeën der Ind. regeering hierover zijn. En nu ten opzichte der belasting die regeering een daad zou doen die veel opvoedende kracht zou hebben en een eind zou maken aan het vervloekte koffie-stelsel dat de bevolking stoort en hindert in hare beweging, nu komt de Hollandsche laf- en laksheid daartegen op.

Dit is werkelijk een zeer belangrijke zaak, die Uwe aandacht ten volle verdient."

Pers-kroniek.

INHOUD: *Nogmaals het Fransch-Japansch Verbond.* De Standaard *in polomiek met het* Alg. Hbl. *De Strijd in verband met de veranderde politieke toestanden in het verre Oosten. De slappe politiek van het Kaisser aller. Geruststellende verklaring van het* Alg. Hbl. *over het nieuw ontdekte anti-opium middel.*

Toen bekend werd, dat ook Frankrijk met Japan tot een verdrag was gekomen, waarbij beide mogendheden elkaar heur bezit in de Stille Zuidzee waarborgden, trok de Standaard hieruit de conclusie, dat Frankrijk de toestand, gelijk die tengevolge van den Russisch-Japanschen oorlog geworden was, voor zijne koloniën niet zonder gevaar had geacht, en ter afwending van dit gevaar zich met Japan verstaan had.

Daar nu ook Nederland uitgestrekte koloniën in de buurt bezit, en uit dien hoofde ook óns het gevaar dat Frankrijk duchtte, naderen kon, haakte het blad aan deze conclusie de vraag vast, op wat wijs men zich tegen zulk gevaar dacht te beveiligen te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding hiervan verklaarde het Handelsblad het niet met de Standaard eens te zijn.

„Het Handelsblad onderstelde namelijk, zoo schrijft de Standaard, dat deze uit-eenzetting een wenk aan Buitenlandsche Zaken bedoelde, om, hoe eer hoe beter, Frankrijks voorbeeld te volgen, en ook onzerzijds met Japan een verdrag aan te gaan ter waarborging van het wederzijds bezit in Oostersche wateren.

Daartegen komt nu het orgaan van S. Kuyper op.

„Frankrijk, zoo vervolgt het anti-revolutionaire blad verkeerde tegenover Japan in een positie, die niet de onze is. Frankrijk toch was één der drie mogendheden, die, na den Japansch-Chineeschen oorlog, Japan bij het verdrag van Simonoséki van het profijt van den gevoerden krijg beroofden. Het is dit verdrag vooral, dat in Japan kwaad bloed had gezet; dat men aan Rusland reeds duur liet betalen; en dat men aan Frankrijk en Duitschland nog steeds in diplomatieke kringen bracht.

De drie mogendheden die in 1895 de plannen van Japan dwarsboomden, begingen daarbij de ernstige fout Japans macht ter zee en te land te onderschatten. Hadden ze reeds toen gegist, wat macht zich eerlang in Japan ontwikkelen zou, dan hadden ze òf aan Japan beter profijt van zijn oorlog gelaten, òf althans maatregelen genomen, om den gemeenschappelijk tegenover Japan genomen maatregelen ook met vereende kracht in de toekomst door te zetten. Bij hun onderschatting van Japan's macht, lieten ze dit laatste na. Zoo had Rusland alleen de storm af te wachten, en leed het in dien storm jammerlijk schipbreuk. En dit nu moest vanzelf Frankrijk bezorgd maken voor de gevolgen. Op Formosa lag Japan nu vlak tegenover Cochin China en Rusland was teruggedrongen naar Charbin.

Het zou uit dien hoofde gemis aan kennis van den toestand verraden, zoo men onze positie met die van Frankrijk geheel op één lijn stelde. Er is onderscheid, zeer belangrijk onderscheid zelfs. Hierin echter staat beider positie gelijk, dat Japans machtspositie in de Oostersche wateren, door zijn twee met zeldzaam geluk gevoerde oorlogen, heerschend in de Stille Zuidzee is geworden, en dat, in verband hiermede, zonder omwegen de stelling verkondigd is, dat Japan's bevolking zich te sterk uitbreidt, om op eigen erf te blijven, dat het behoefte heeft aan nieuw terrein en dat het, met het oog hierop, zich eerst van Formosa heeft meester gemaakt, en nu Korea en Mandsjoerije in zijn machtssfeer trok.

Het gevaar nu, dat hierin schuilt, kan ook onzen archipel naderen, en wijl ook voor ons de stelregel geldt: prévoir c'est gouverner, stelden wij de vraag, hoe men het hieruit ontstane probleem opvatte te 's-Gravenhage. Het lag toch voor het grijpen, dat het verdrag, nu te Parijs gesloten, ons, als we ooit in moeilijkheden geraakten, beroofde van een anders natuurlijken bondgenoot.

Tegen deze opvatting van den toestand trok nu de redactie van het Handelsblad op met een bon mot, dat het voor een land als het onze, deze zucht om „groote mogendheidje te willen spelen", beslist afwees.

Het zou dan ook de moeite niet loonen, tegen dit bon mot onzerzijds op te komen, indien er niet iets achter school, dat naar onze overtuiging niet ernstig genoeg kan bestreden worden.

Met name uit Engeland heeft men ingang pogen te verschaffen aan de theorie, dat eigenlijk alleen de zes dusgenaamde groote mogendheden in waarheid souvereine staten zijn. De kleinere mogendheden waren slechts quasi-souverein. In den raad van Europa werden de beslissingen slechts door zes stemhebbende leden genomen, en de bijzittende kleine staten hadden zich te voegen naar wat de Groot-magnaten over hen besloten.

Dat dit nu meer dan eens feitelijk zoo toeging, valt niet te ontkennen. Het overwicht der groote mogendheden is voor de kleinere staten drukkend. Maar juist bij dien bedenkelijken stand van zaken is niets zoo fataal, als het gemis van veerkracht bij de kleine mogendheden, om fier en moedig voor hun onverzwakte souvereiniteit op te komen.

De vraag is niet, of ge „Groote mogendheidje wilt spelen", maar of ge uwe volle en onverdeelde souvereiniteit al dan niet tot een speelbal van de groote mogendheden wilt laten worden. „Groote mogendheidje" spelen, kunt ge eenvoudig niet. Dit geldt een machtsquaestie, en die macht mist ge. Nog afgezien van de dwaasheid om boven uw stand te willen leven, een dwaasheid, die ge altoos duur bekoopt.

Maar al zijt ge klein, ge moogt, tenzij ge een lafaard zijt, daarom nog niet met uw recht laten spelen. Voor uw deugdelijk recht moet ge in de bres durven staan. Voor uw recht moet ge desnoods uw leven op het spel durven zetten. Zelfwegcijfering is rechtsverkrachting. Wat we daarom zoo vurig wenschten is, dat op dit internationale terrein althans onze binnenlandsche partijstrijd zweeg, en dat alle partijen saam zich opmaakten, om, voorzoover moed, offervaardigheid en fierheid een volk verhoogen, een positie met eere voor ons Nederland onder de volken te handhaven.

Met het oog daarop nu halflachend „Jantje zonder zorg" te willen spelen, is geen stelsel. Op zien komen spelen is soms onvermijdelijk. Zooveel kan en zal afhangen van de constellatie, waaronder een gevaar ons nadert, dat we ons altoos op meer dan één gebeurlijkheid hebben voor te bereiden.

Maar deze vanzelf geboden voorzichtigheid is heel iets anders dan „Gods water maar over Gods akker te laten loopen"; niets doende op ons goed geluk te vertrouwen; en zich zelfs de moeite niet te geven, om onze positie in en door te denken.

Wie zijn souvereiniteit onverkort wil handhaven, is verplicht op zijn qui vive te zijn. Hij mag zich niet laten verrassen. Hij moet zich rekenschap geven van de positie waarin hij verkeert, en van wat in die positie wijziging kan brengen. En hij is verplicht, bedacht te zijn op middelen, om voor zijn recht op te komen.

Slappe politiek is op internationaal gebied altoos slechte politiek.

De vestiging van het Hof van arbitrage in Den Haag levert, daargelaten zijn wezenlijke vruchten voor den vrede, voor ons land een niet te versmaden verhooging van onze nationale positie. Onze souvereine stelling ontleent er zekere niet te miskennen kracht aan."

Nu zijn er in wier hart geen vaderlandsche toon meer weerklinkt, en die cynisch zeggen durven: „Al te maal larie, uw patriotisme. Over kort of lang worden we toch opgeslokt, met onze koloniën er bij."

We zouden zoo zeggen, tegenover het Buitenland moest het discordia res maximae dilabuntur ter waarschuwing blijven."

De Indische bladen berichten dat een aftreksel van zeker soort bladeren, „behoorende tot de augustifolium-familie" een uitstekend anti-opium-middel is. De opiumschuiver is, als hij twee flesschen gebruikt heeft, van zijn hartstocht genezen.

„Het klinkt bijna te mooi, zegt het Algemeen Handelsblad, om waar te zijn, en dan . . . .

zullen er veel opiumschuivers zijn die van hun hartstocht genezen willen worden? Wij vertrouwen ten slotte toch meer op de werking van zedelijke middelen; op het goede voorbeeld en den invloed der inlandsche aristocratie, op het streng toezien dat niemand meer zooals tijdens het pachtstelsel, tot opiumgebruik wordt verleid . . . . Maar hoe het zij, elk middel om den opiumvloek te bestrijden, is ons welkom; in menig inlandsch huishouden zal, bij het verdwijnen van het heulsap, ellende plaats maken voor geluk.

Een briefschrijver uit Buitenzorg in het Soerabaiaasch Handelsblad is dit laatste volkomen eens, maar meent dat het anti-opiummiddel van grooten invloed kan zijn op de Indische Staatshuishouding. Als het opium geen voordeel meer afwerpt, zoo vraagt hij, van waar moet dan al het geld komen dat noodig is? Hij ziet al een daling van tractementen in 't verschiet . . .

Maak u daarover niet ongerust, zou het amsterdamsche orgaan willen antwoorden. Er zouden alleen dan tijdelijke moeielijkheden van financieelen aard ontstaan wanneer plotseling een belangrijke post van inkomsten van de begrooting verdween, maar daarvan kan geen sprake zijn. Niet alle Chineezen en inlanders worden — helaas! — plotseling wijs. Het opium brengt nu, in geheel Ned.-Indië, 15 millioen 's jaars in de schatkist; van dit cijfer gaat nog vrij wat af wanneer men alles in rekening brengt (gebouwen, hoogere uitgaven voor politie, verlofstractementen, reiskosten, pensioenen van ambtenaren enz.). Doch laat het 15 millioen zijn; stellen we dat dit cijfer jaarlijks b.v. met een millioen vermindert, wat nood? Is het dan niet waar, dat elke schatkist, hoe het belastingstelsel ook geregeld is, rechtstreeks en middellijk de gevolgen ondervindt van toenemende welvaart der bevolking? De gewone inkomsten van Indië (zonder de ontvangsten uit de producten) stegen van 110 millioen in 1903 tot (volgens raming) 129 millioen in 1907.

Er is, zoo besluit het Alg. Handelsblad, met deze cijfers voor oogen, ook uit een zuiver fiscaal oogpunt niets tegen dat de opiumwinsten gaandeweg verdwijnen, en geen landsdienaar wordt tusschen zijn geweten en zijn beurs geplaatst wanneer van hem verlangd wordt, daartoe krachtig mede te werken."

Oost-Indische Berichten.

Het Regeeringspersbureau. „Wij ontvingen van den heer F. Louw een schrijven," zoo lezen wij in de Javabode van 30 April j.l., „dat ook wel door de andere bladen zal zijn ontvangen, en waarbij genoemde heer afscheid neemt als chef van het Regeeringspersbureau, dat heden ophoudt te bestaan.

„Wij stellen er prijs op, in antwoord hierop," zegt dit blad, „ons leedwezen te betuigen, dat de omstandigheden er toe geleid hebben, dat aan het perbureau geen langer leven beschoren kon zijn en tevens onze erkentelijkheid te betuigen aan den ijverigen en bekwamen chef, die inderdaad niets verzuimd heeft to make the best of it.

Een half jaar geleden, toen de regeering het besluit nam het persbureau opteheffen, koesterden wij de stille hoop en gaven daaraan ook uiting, dat de landvoogd het overijlde van een plotseling wegsnoeien van hetgeen als blijk van goede gezindheid jegens de indische pers door hem was geplant, nog tijdig zou inzien en het door ons in den mond gegeven denkbeeld van nader overleg zou wenschen te aanvaarden.

Het heeft niet mogen zijn!

Maar toch is ook thans weer gebleken, dat de regeering van goeden wil is gebleven jegens de pers, door de faciliteiten, aan de dagbladen toegestaan, ten opzichte van de officieele berichten, ook na de opheffing van het Persbureau.

Wij zien dan met leedwezen het, aanvankelijk door ons met groote ingenomenheid begroete, Persbureau verdwijnen; met leedwezen, omdat wij overtuigd zijn, dat door samenspreking een reorganisatie mogelijk zou zijn geweest.

En bij het aftreden van den heer Louw, als chef van deze instelling, betuigen wij hem gaarne en openlijk dank voor de ondervonden medewerking, altijd gul verleend."

Een statistisch bureau voor Java. Bij herhaling heeft de Javabode, het laatst in het nummer van den 5en Februari, bij de bespreking van het zeer de aandacht getrokken hebbende artikel van den controleur van Buitenzorg, den heer J. van Aalst, in het Tijdschr. van het Binnenl. Bestuur, over een door hem uitgedacht plan, ten einde, naar europeesch model, een bevolkings-statistiek en bevolkingsregisters aanteleggen — dat het als een eisch van groote urgentie behoorde te worden beschouwd, om aan Indië een statistisch bureau te geven.

Het blad wees bij de vermelding en aanbeveling van het plan van Aalst, op de nadeelige gevolgen van het ontbreken van betrouwbare statistische cijfers in deze kolonie en op de kostbare, met de grootste inspanning verkregen statistische gegevens, in rijken overvloed samengebracht in de rapporten der Welvaart-commissie en die, bij niet tijdige en zaakkundige ordening en aanvulling, teloor zouden gaan, zonder vrucht.

Ook in Nederland en inzonderheid door den afgevaardigde Mr. C. Th. van Deventer is bij herhaling aangedrongen op een betere statistiek, voornamelijk wat betreft de bevolkingcijfers.

Met groote ingenomenheid verneemt het blad daarom, dat de regeering, in overleg met den minister van koloniën, het denkbeeld in overweging heeft genomen, om voor Indië een afzonderlijk statistisch bureau in het leven te roepen, aan welks hoofd een met statistische werkzaamheden vertrouwd persoon zal worden gesteld. Niet onwaarschijnlijk zal de heer van Aalst met die taak worden belast. Wordt het plan verwezenlijkt, waarop veel kans schijnt te bestaan, dan zal die ambtenaar zich gedurende eenigen tijd naar Europa begeven, om zich voor de behoorlijke vervulling der hem wachtende betrekking voor te bereiden.

Zooals bekend, wordt thans om de vijf jaren een opneming gehouden, zoowel van de bevolking als van den veestapel, welke in den Regeeringsalmanak openbaar wordt gemaakt. De laatste volkstelling had plaats in 1905 en de resultaten daarvan zullen in het Koloniaal Verslag van dit jaar en in den volgenden Regeeringsalmanak worden gepubliceerd.

„Mogen wij hopen," zoo besluit de Javabode, „dat dit de laatste telling zal zijn geweest volgens het tot heden gevolgde, volkomen onvoldoende stelsel, en dat in 1910 het door den heer van Aalst ontwikkelde systeem reeds in werking zal zijn.

Na een behoorlijke economische boekhouding te hebben ingericht — want statistiek is niet anders — kan gevoegelijk, aan de voorbereiding van een inventarisatie: burgerlijke stand voor inlanders worden begonnen."

Zes dagen! In De Preangerbode klaagt de redacteur, de heer van Schaik, over het vonnis, dat de raad van justitie alhier over hem heeft gewezen.

„Zes dagen, zoo zegt hij, krijgen we, vertellen ons de telegrammen, — zes dagen voor het publiceeren van een correspondentie uit Garoet, waarin onder meer van de vrijspraak van Freiherr von Haerdtl gewag werd gemaakt.

Zes dagen, bij aanneming van verzachtende omstandigheden, bij vrijspraak van de beschuldiging voor de publicatie van een antwoord „op bovenbedoelden persoonlijken aanval" te hebben bedankt....

Zónder verzachting werden we dus minstens driemaal opgehangen!"

En hij besluit aldus:

„Een bitter collega betoogde ons eens dat elkeen, die toegelaten wordt tot de rechtspraak, en later soms straffen uitdeelt met een gemakkelijkheid, door langduriger outine verkregen, zelf tevoren met de gevangenis diende kennis te maken, om goed te kunnen beseffen wat hij eigenlijk doet.

In werkelijkheid, zoo langzamerhand beginnen we daar wel wat voor te voelen.

Eigenlijk gezegd is het gemis aan zoo'n regeling toch wel een leemte, en de voorziening daarin een eisch des tijds.

Wij stemmen voor zes maanden."

De boutade is niet kwaad, maar in trouwe, staat de hier opgelegde straf wel in verhouding tot het gepleegde feit?

Aan het ongure gedrocht der duisternis, ons heerlijk persregelement, zijn de gevaarlijkste tanden uitgetrokken. Maar dit schijnt het beestje geen kwaad gedaan, eerder opgelucht te hebben. Want nog nooit heeft het zoo lustig rondgesprongen, zoekende wie het kan verslinden, onder de indische persbroeders, als juist thans, nu het officieel tot den rang van schoothondje is teruggebracht.

Het regent persdelicten sedert de herziening en de straffen, die worden toebedeeld, zijn niet malsch.

Mijnbouw in de Residentie Madioen. Men schrijft aan De Locomotief:

Aangaande het winnen van zink in de afdeeling Ponorogo nabij Madioen, waaromtrent de bladen kort geleden eenige bijzonderheden behelsden, schrijft men ons thans dat er werkelijk door tunnelbouw ter lengte van vier honderd meter en blootlegging van den bodem over een betrekkelijk klein gedeelte van de concessie prachtige zinkriffen zijn gevonden. Het terrein schijnt aan de zooeven genoemde grondstoffen zeer rijk te zijn, een waarde van zeventig gulden per ton vertegenwoordigende. Den concessionaris Hagen oud assistent-resident, heeft men reeds een goed bod gedaan voor afstand van een uitgestrektheid groot duizend H.A.

Mineraalwaterbron. Uit Gombong meldt men aan hetzelfde blad, dat in de desa Sempor, district Gombong, een mineraalwaterbron is aangetroffen. Het water van die bron is chemisch onderzocht door de firma Ratkamp & Co., en volgens de analyse is het een zeer gezond water, dat met de beste europeesche bronwateren kan wedijveren. Binnenkort zal dit lekkere mineraalwater in den handel gebracht worden, want spoedige zullen de noodige kisten er van naar Semarang, Batavia en Soerabaja gezonden worden.

Indische druiven. Af en toe kan men op de pasars in sommige kustplaatsen van den Oosthoek beslag leggen op druiven, die zich goed laten smaken. De bewering — onlangs in de Javabode geuit — dat de bij Probolinggo geteelde druiven niet behoeven onder te doen voor de beste witte fransche of Rijndruiven, komt ons wat overdreven voor. Dichter bij de waarheid zal de Encyclopedie van Ned.-Indië zijn, die van de vruchten zegt, dat zij in den regel klein van

stuk en veelal zuur zijn.

Aldus het Soer. Hbld.

De door ons „geuite bewering", zegt de Javabode, „is géén bewering, maar een feit. Wij hebben de probolinggosche druiven, gelijk wij destijds hebben medegedeeld, ter beoordeeling ontvangen en wat wij er van gezegd hebben, is niet te veel.

De druiven komen geregeld te Soerabaja ter markt en het kan den heer van Geuns dus zooveel moeite niet kosten zich er van te overtuigen, dat de uitspraak: klein van stuk en veelal zuur, absoluut onjuist is, althans wat betreft de soort, die ons ter beoordeeling is gezonden.

Het is jammer dat deze heerlijke vrucht niet allerwege in Indië wordt aangeplant.

Benoemingen bij keuze. De benoeming van den assistent-resident van Batavia tot resident te Pasoeroean heeft aanleiding gegeven tot heel wat geschrijf, te meer nu die ambtenaar wel dertig collega's op de ranglijst moest overspringen om in April 1907 resident te worden. Zijn er onder die dertig geen geschikten, werd gevraagd. Waar gaat het heen, wanneer de benoeming bij keuze tot sprongen aanleiding geeft?

De Locomotief meent dat men zich algemeen over een sprong als dezen bij de benoeming tot resident niet behoeft te verbazen. De benoeming bij keuze legt op hem, die ze doet, een groote verantwoordelijkheid. Daarbij is een wikken, een in het oog vatten van allerlei bijzonderheden noodig, die de benoeming tot een uiterst teere daad maakt, veel moeilijker dan het gladweg volgen van de ranglijst, waarvoor niets pleit dan een erg oppervlakkig begrip van eerlijkheid. Onder dezelfde categorie bestaat nu eenmaal verschil van qualiteit en het is de taak der overheid zich daarvan te vergewissen om er bij benoemingen mee rekening te houden.

Het ambt van resident stelt aan den bekleeder niet overal dezelfde eischen. In het eene gewest treedt dit, in het andere iets anders op den voorgrond. Er zijn gewesten die bepaalde eischen stellen van geschiktheid nevens de meer algemeene. Als we dat bedenken, verbaast ons een sprong over dertig collega's heen niet, te minder als wij bedenken, dat de heer Kreischer vroeger reeds zeven jaren lang in het gewest Pasoeroean heeft gediend.

Hetzelfde blad schrijft:

Met volkomen zekerheid kunnen we mededeelen, dat de heer Constant, resident van Kediri, binnen zeer kort zal aftreden.

Een gunstig teeken voor den heer Hermens, assistent-resident van Blitar, is zeer zeker het feit Z. E. de gouverneur-generaal den wensch te kennen heeft gegeven om hem persoonlijk te ontmoeten en genoemde ambtenaar dan ook over eenige dagen naar Buitenzorg vertrekt. De veronderstelling dat de heer Hermens hoofd van gewestelijk bestuur te Kediri wordt wint dan ook algemeen veld.

Naar het paleis is ook ontboden de heer Bosman, de actieve assistent-resident van Djember. Wel kon men eenige dagen geleden in de dagbladen lezen dat aan dien ambtenaar een verlof van een halve maand naar Buitenzorg was verleend, maar oorspronkelijk vertrok de heer Bosman van Djember ingevolge een oproeping van Z. E.

De heer Mac Gillavry, hoofd van plaatselijk bestuur te Probolinggo, zal eerstdaags zijn eervol ontslag uit 's lands dienst verzoeken, nu de vacature te Pasoeroean vervuld is en hij schijnt in te zien, dat een residentsbenoeming nu eenmaal voor hem niet meer te bereiken is.

Ter navolging aanbevolen!! Singapore heeft een manier gevonden om het aantal vrijwilligers te vermeerderen. Tot nu toe bedanken elke maand meer en meer vrijwilligers, de meeste jongelui voelen er niets voor om een gedeelte van hun vrijen tijd aan dezen dienst op te offeren. Nu zullen de dames er voor worden gespannen. Het plan is, een mooien prijs uitteloven voor de dame, die voor Augustus a.s. het grootste aantal vrijwilligers aanbrengt.

De jonge dames willen zich verbinden, niet te dansen of te tennissen met diegenen, die niets voelen voor den wapenrok. Geen geurig kopje thee zal hun door lieve dameshand meer worden gereikt en verder zal hun op alle mogelijke manieren aan het verstand worden gebracht, dat zij uit de gunst zijn.

Als men dit middel ook eens bij de bataviasche burgerwacht toepaste? Want — helaas — ook bij onze jonge mannen bestaat nog maar al te zeer de neiging, zich aan die militaire liefhebberij te onttrekken. Een „smoesje" is veelal wel te vinden.

Maar 't zou gauw verkeeren, dunkt ons, als men het voorbeeld van Singapore navolgde.

Met instemming nemen wij uit de Javabode het volgende artikel over:

Een stem voor Indië.

Het is bekend, dat de regeering niets doet om toeristen en globetrotters naar Java te trekken. Het heeft er zelfs den schijn van, dat zij vreemdelingen als ongewenschte „dwarskijkers" beschouwt en hen daarom liever niet in onze Oost ziet. Waartoe anders de voor tijdelijk in Indië vertoevende vreemdelingen hinderlijke en beperkende voorschriften van aangifte bij hunne aankomst en van vergunning tot het reizen over Java?

Ook ageert de regeering niet, om hare gepensionneerde ambtenaren en de rentenierende particulieren als inwoners te behouden. Dezen trekken allen — een enkele uitgezonderd — naar het moederland terug, waardoor een schat van geld aan de indische maatschappij wordt onttrokken, en het aantal „blijvers" tot een minimum gebracht.

Dat kon anders wezen, omdat zoovele plaatsen op Java, in een gezond bergklimaat gelegen, zich uitnemend aanpassen voor het verblijf van Europeanen, die vele jaren van hun leven in de tropen hebben doorgebracht.

Om dien exodus van „trekkers" toetelichten, wagen wij ons aan eene berekening zonder statistischen grondslag.

Het indische zielental te 's-Gravenhage bedraagt 60.000. Nemen we aan, dat het vijfde deel van dit aantal hoofden van gezinnen zijn, d.i. 12.000. Trekken we van dit getal het zesde deel, of 2000, af, vertegenwoordigende het aantal verlofgangers, dan blijven nog 10.000 zielen over. Nemen we verder aan, dat hiervan de helft, of 5000, wegens bijzondere omstandigheden, of om persoonlijke redenen genoodzaakt is in Nederland te blijven wonen dan resteeren nog 5000 personen, die in Indië hadden kunnen blijven. Zetten wij dit zielental om in kapitaal, tegen een gemiddelde jaarlijksche verbruikssom van *f* 2000.— voor elk, dan krijgen we een bedrag van 10 millioen gulden. Nemen we nu ten slotte aan, dat in de overige steden van Nederland tezamen evenveel Indischen wonen als te 's-Gravenhage alleen, en op deze dezelfde beraming toepassende, dan komen we tot een kapitaal van 20 millioen gulden, dat jaarlijks aan de gemeenschap in Indië wordt onttrokken.

Nederland verkeert dus wel in eene goede conditie tegenover Indië. Een 30 tal jaren geleden in een nog betere, toen de draconische bepaling bestond, dat ook vreemdelingen, of liever niet-nederlandsche ambtenaren, al waren zij ook genaturaliseerd, hun indisch pensioen in Nederland moesten verteren.

Alle voordeelen dus aan Nederland, dus ook al een manier van „aftapping" van Indië, en Indië alzoo ondankbaar behandeld!

Moet deze bevoorrechting geen keerpunt nemen en wordt het voor Indië geen tijd, dat ook voor zijne belangen wordt gewerkt? Java toch is niet meer het land van vóór 30 jaar. Het is meegegaan in ontwikkeling van het sociale leven, het kan in de behoeften der samenleving ruimschoots voorzien en bezit de middelen ter veraangenaming van het maatschappelijk leven. Het verkeer met het moederland is door de stoomvaart-communicatie aanzienlijk verkort en dat over Java zelf door een uitgebreid net van spoor- en tramwegen vergemakkelijkt. De op de hoofdplaatsen ingestelde gemeenteraden kunnen in de plaatselijke behoeften voorzien en verbeteringen aanbrengen, welke aan die steden een europeesch cachet zullen geven. Aan het onderwijs is een groote uitbreiding gegeven. De electriciteit heeft ook hier een arbeidsveld gevonden, om licht en kracht te verschaffen. De telephoon is intercommunaal geworden. De auto is als modern voertuig reeds ingevoerd. De sport wordt alom beoefend. Het bezoek van buitenlandsche artisten aan Java neemt al meer en meer toe.

Al deze verbeteringen der laatste 30 jaren zullen nog vermeerderd worden, wanneer het aantal blijvers toeneemt, daar alsdan de levensstandaard hoogere eischen zal stellen.

Vele verbeteringen in de maatschappelijke toestanden zijn reeds door het initiatief van particulieren aangebracht, vele nuttige instellingen tot stand gekomen, doch het ageeren voor de vestiging eener vaste europeesche maatschappij van blijvers op Java moet van de regeering uitgaan.

Onlangs diende een lid van de gemeenteraad te Bandoeng het voorstel in, om van gemeentewege in dezen geest reclame te maken voor die stad. Dit voorstel vond geen instemming bij den raad — waar grond voor was, want de voor dit doel benoodigde fondsen ontbraken.

Indien de regeering kon besluiten, voor dit doel eene bepaalde som gedurende een vijftal jaren toetestaan aan de gemeentebesturen van die steden, welke zich voor de vestiging van blijvers eigenen, dan zou van hare zijde de eerste stap op dezen weg, die toch hààr weg is, zijn gedaan. Verder zouden daar in de eerste plaats inrichtingen van onderwijs, met name eene hoogere burgerschool, door den staat moeten worden geopend. Een schouwburg, een museum en dergelijke gelegenheden van ontspanning en studie, opgericht uit het „speciale fonds", zouden de attractie uitmaken voor nieuwe inwoners. Om den uitbouw dier steden — een natuurlijk gevolg van de toeneming van haar zielental — in de hand te werken, zouden de gemeentegronden op lagen prijs moeten worden gesteld.

Ongetwijfeld zal het particulier initiatief, als de ondernemingsgeest door het vóórgaan der regeering wordt geprikkeld, het zijne doen, om zulke koloniesteden tot aangename woonplaatsen te maken.

Waar de regeering op allerlei gebied reeds proefnemingen heeft geëntameerd, moge eene proef in de aangegeven richting haar in ernst worden aanbevolen. Wie weet, of die 20 millioen, welke de indische gemeenschap ten goede komen, niet binnen vijf jaren de kosten der proef zullen goedmaken.

R. B. M.

(*Vervolg Oost-Indische Berichten pag. 6.*)

West-Indië.

Curaçao. De begrooting voor 1908 zou den 6en dezer in den Kolonialen Raad in openbare zitting worden behandeld, terwijl de laatste curaçaosche bladen ons reeds het eindverslag van den Raad op die begrooting en de nota brachten, naar aanleiding van dat verslag door den gouverneur ingediend.

Uit deze nota blijkt, dat de gouverneur, hoezeer

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXVI.

„Hij zal het zeker koopen, dacht zij, half met vermaak, half met ergernis.

Waldo had er liefhebberij in, allerlei gedierte te houden. Als hij er evenwel een poosje mee bezig was geweest, had hij er geen geduld meer voor, en de arme beesten werden verwaarloosd.

Op dit oogenblik verscheen een blonde, Duitsche matroos in witte tropenuniform voor Maleen en bood haar beleefd een pakje aan.

„Ik moet u de groeten overbrengen van luitenant Norden, en hij veroorloofte zich, mevrouw een paar versche oublies te zenden.

Zij bedankte glimlachend.

Sinds eenigen tijd lag er een Duitsch oorlogschip voor Mona, om peilingen en opmetingen te doen in de haven en langs de kust. Er ging geen dag voorbij, dat de zeeofficieren niet een of andere kleine attentie voor Maleen hadden.

Zij gingen dagelijks vriendschappelijk met elkander om, leenden elkander boeken, maakten gezamenlijk wandelingen en zeetochtjes, en hadden het zoo heel aangenaam.

Gisteren had zij aan boord koffie gedronken en de broodjes en oublies van den scheepsbakker geprezen. Vandaar heden die zending. Zoo prettig gingen zij met haar om, die jonge zeelieden! Eerbiedig en toch min of meer kameraadschappelijk — bijna, alsof zij een zuster van hen was! Hoe had alles zich voor haar geëffend en ten goede gekeerd!

Daarover dacht Maleen na met dankbaar hart, terwijl zij het guyavenmoes op het platte dak liet brengen om af te koelen.

Zijzelf ging mede. Op het dak staande bemerkte zij den postbode van Satoeta, die in stevigen stap naderde.

Hij droeg een bruingeel kansoe met zwart-wit-rooden staanden kraag en om den mouw een witten band met een rooden posthoorn er op.

Die posthoorn was het symbool. Een werkelijke had aan deze kust nog niemand ooit gezien.

Maleen ging den bode tegemoet en „geheel Mona" ging met haar.

„Geheel Mona" bestond uit haar zelf en haar vier tafelgenooten. Heden evenwel vermeerderde dit gezelschap: de officier van gezondheid van het Duitsche schip was door zijn commandant aan wal gezonden, om de voor het schip bestemde post zoo spoedig mogelijk aan boord te krijgen.

Vol belangstelling en spanning omringde men Boeloeboeloe, den bode, den bemiddelaar van het verkeer met de wereld, over de posthaven Satoeta.

Boeloeboeloe had slechts één arm. De andere had eenmaal op zijn bodeloop een leeuw hem verscheurd.

Dit avontuur moest Boeloeboeloe dikwijls vertellen. Hij was als zegevierend held uit die onaangename ontmoeting te voorschijn getreden, want toen het ondier hem de klauwen in den linkerschouder sloeg, had hij de leeuw zijn kapmes met de rechterhand diep in de zijde gestooten.

Het zwaar gewonde dier had zijn prooi losgelaten en was later dood aan den weg gevonden. Boeloeboeloe was verder geloopen met zijn brieven en zijn vreeselijk gewonden arm, en zonder verdere ongelukken aangekomen in Oekoefoeli, het doel van zijn tocht.

Heden werd deze geschiedenis verteld aan den officier van gezondheid, die nauwkeurig den armstomp bekeek.

„Het is niet te gelooven, hoe snel die zwarten genezen," zeide hij tot Maleen.

De officier van gezondheid was Maleen's bijzondere vriend. Zij ging gaarne mede met den stillen, ernstigen man op zijn tochten naar zieken aan de kust, zij bood hem de behulpzame hand, en zag er op toe, dat zijn voorschriften werden opgevolgd.

„Wij samen vormen hier de gezondheidscommissie, niet waar, mevrouw?" placht hij te zeggen.

Heden moest hij tot zijn spijt terstond naar boord terug, want zijn arme commandant wachtte met koortsachtig ongeduld op de post, die hem bericht van zijn jonge vrouw thuis, en van zijn kindje bracht.

Het leed van zulk een scheiding kenden de jonge luitenants nog niet.

Maleen knikte haar vriend een vroolijk „tot ziens" toe en keek thans eerst na, wat de post haar gebracht had.

Een brief met Chineesche drakenpostzegels — dat was van mevrouw Von Silffa.

Deze had aan Maleen geschreven na het bericht van Rainers dood en sedert dien tijd hadden de beide vrouwen geregeld briefwisseling met elkander gehouden.

Verder was er een brief uit Satoeta — ivoorwit, dik papier, een groote, steile, min of meer Engelsche dameshand, en een gravenkroontje. Dat moest van Gravin Ilfershofen zijn.

Dezen brief opende Maleen terstond en las:

van de wenschelijkheid overtuigd om eene proef met de tabakscultuur op Curaçao te nemen en eene ontvezelingsmachine aan te schaffen voor de sisal-cultuur, maar meenende, dat het doel evenzeer — zij het ook met tijdverlies — langs geleidelijken weg kan worden bereikt, de betrekkelijke voorstellen, om aan den wensch van den Raad tegemoet te komen, heeft teruggenomen.

Hij meende evenwel, gelet op het groote belang om de sisal-cultuur zooveel mogelijk aan te moedigen, in overweging te moeten geven een bedrag van 4500 gld. voor dat doel beschikbaar te stellen, terwijl hij zich voorloopig voorbehoudt te trachten, met medewerking van een plantagehouder op eigen grond en met eigen hulpmiddelen een proef in het klein met de tabakscultuur te bevorderen, door met eenigen geldelijken steun en de noodige deskundige voorlichting daarbij behulpzaam te zijn, waartoe aan den Raad in een nota van wijzigingen voorstellen werden gedaan.

Voorts heeft de Gouverneur, in afwachting van de uitkomst van een door hem in te stellen nader onderzoek betreffende de regeling der landbouw-inspectie voor Suriname en Curaçao, goed gevonden zijn voorstel terug te nemen betreffende de verandering der toelage voor den landbouwkundige in een traktement.

Hij vertrouwt evenwel dat, wanneer de wenschelijkheid blijkt den bestaanden toestand te behouden, de Raad niet zal weigeren zijne medewerking te verleenen om den landbouwkundige in het vaste korps der koloniale ambtenaren op te nemen.

En dan heeft de gouverneur beloofd gevolg te zullen geven aan het verlangen, in de afdeelingen van den Raad uitgesproken, om ter openbare vergadering een zoo nauwkeurig mogelijke raming te bekomen van het bedrag, dat op het eind van dit jaar aan triangulatie en topografische opname zal zijn uitgegeven, teneinde daarnaar de wenschelijkheid al of niet der voortzetting van dien arbeid te kunnen beoordeelen.

De gouverneur heeft het dus niet aan tegemoetkoming tegenover den Raad laten ontbreken, hoewel te bezien staat of deze zich daardoor zal hebben gewonnen gegeven. In zijn Eindverslag schreef de Raad:

„Ten aanzien van de hierboven niet speciaal besproken punten, waaromtrent tusschen het bestuur en de afdeelingen meeningsverschil bestaat, meenden de afdeelingen zich te kunnen refereeren aan het Voorloopig Verslag. Zij verklaarden in het aangevoerde bij de Memorie van Antwoord geen aanleiding te hebben mogen vinden, om van inzicht te veranderen."

In de openbare zitting zal dus over de bezuinigings-quaestie, in verband met de steeds aangroeiende tractementen, waaraan trouwens de Raad, zij het ook niet ten aanzien van de, door het bestuur bedoelde betrekkingen of personen, die ze oogenblikkelijk bekleeden, mee wil doen, wel het een en ander in het midden zijn gebracht.

Herhaaldelijk is gewezen op het groote belang der hoedenindustrie voor de kolonie. De statistieken voor het laatste kwartaal van 1906 werpen een helder licht op de belangrijkheid dier industrie, waar toch op een totalen uitvoer van het eiland Curaçao gedurende dat tijdvak ter waarde van ruim 137000 gld., een bedrag van ruim 103000 gld. voor rekening van den uitvoer van stroohoeden komt, waarvan meer dan 20000 dozijn hun weg vonden naar Havre, New-York, Hamburg, Londen en Amsterdam. Ook op andere eilanden dezer kolonie begint men weer werk te maken van deze industrie, als op Saba en Bonaire, waar vlechtcursussen zijn of worden geopend. Telkenmale zagen wij er op aandringen, om te trachten de grondstof voor deze industrie in de kolonie zelve, dan wel in de zusterkolonie Suriname te produceeren, opdat niet te eeniger tijd die grondstof zou komen te ontbreken. Ware het niet beter een proef met den aanplant dezer palmen te nemen, dan b.v. de, nu trouwens op slechts beperkte schaal voorgestelde proef met de tabakscultuur?

Aan gemelden uitvoerstaat ontleenen wij nog dat Aruba met een bedrag van 121000 gld., aan phosphorzure kalk, goud en aloë, als goede tweede op het hoofdeiland volgde, terwijl de totalen voor Bonaire, St. Martin, Eustatius en Saba bedragen aanwezen van ruim 15000, 11000, 2000 en 787 gld. De hoofdproducten voor den uitvoer dier eilanden waren zout, houtskool, geitevellen en divi-divi voor Bonaire, zout voor St. Martin, vee voor Eustatius en bay-berrybladen voor Saba.

Suriname. Gedurende de maand Februari bedroegen de goudaanvoeren te Paramaribo en Albina in totaal 67.452 grammen en voor de beide eerste maanden van dit jaar 113.150 grammen of ruim 21 kilogrammen meer dan in hetzelfde tijdvak van 1906. In Februari spande de Hermina de kroon met een aanvoer van ruim 20 kilogrammen tegen nagenoeg 17 kilogrammen, door de Compagnie des mines d'or aangebracht.

Men weet, schreef Onze West, dat als een der argumenten voor het advies om den spoorweg niet door te trekken tot de Sarakreek, is aangevoerd: de beweerde uitputting der terreinen in die streek.

Tot die conclusie was men gekomen doordien enkele terreinen aldaar in den laatsten tijd minder goud opbrachten.

Het is wel aardig daar thans tegenover te kunnen stellen, het beslist succes dezer dagen behaald met het uitgeven in onderhuur van een deel van de concessie der Nederlandsche Handel-Maatschappij aan de Sarakreek.

Het eerste aangevoerde product bedraagt ruim 4000 gram, verkregen in ongeveer vijf weken werken. Verdeeld over het aantal werkdagen, blijkt dat per ploeg van drie man de gemiddelde dagelijksche productie 14 gram is geweest, een hoeveelheid meer dan dubbel voldoende om alle kosten te dekken.

Elke deskundige zal toegeven, dat deze cijfers, die gecontroleerd kunnen worden, wijzen op een beslist succes. En dat dit succes behaald werd op de „uitgeputte" terreinen aan de Sarakreek, bewijst eens te meer, dat men het best doet zich niet te veel te storen aan allerlei praatjes, die in Suriname zoo vaak gemis aan feitenkennis moeten vergoeden.

„Vooral wat goudzaken betreft," besluit het blad, „is die kennis vrijwel gelijk te stellen met phantasie, zoowel van optimisten als pessimisten. Adres ook aan opgesmukte rapporten van placers, zooals men er dezer dagen weer in zee ziet gaan."

Omtrent het optreden der stroopers in het Lawagebied ontving hetzelfde blad eene bevestiging van een vroeger bericht. De stroopers bekommeren zich in het geheel niet om een in de buurt gevestigden politiepost. Zij maken gebruik van het vroeger magazijn der mijnexploitatie en de verlaten kampen. Door het bestuur is een expeditie van 7 man politie opgezonden om de stroopers te vatten, wier aantal niet gering schijnt te zijn. Wanneer die kleine politiemacht dan maar niet, evenals niet lang geleden fransche gendarmes in Fransch Guyana, door de niet ongewapende maraudeurs worden gevat. Dezen waren voornemens van uit de Tosokreek naar den linkeroever van de Tapanahony te gaan, waar de gouvernements-mijnexploratie eenige resultaten moet hebben verkregen. Overigens vernam het blad uit de beste bron, dat zoodra het Lawagebied weder voor particulieren wordt opengesteld, er concessies genomen zullen worden in door de Lawa-exploitatie zonder succes doorzochte gedeelten.

Van Vreemde Koloniën.

De Kokos-eilanden. Ten zuiden van den indischen archipel ligt de groep der Kokos-eilanden, waar een Engelschen, Ross als heer en meester heerscht over een miniatuurvolkje en uitgestrekte klappertuinen onder engelsche souvereiniteit. Deze souvereiniteit uit zich o.a. in een jaarlijksch bezoek van een ambtenaar van het bestuur der Straits Settlements aan die eilanden. Laatstelijk werden deze door den heer Farrar bezocht, die, den 21en Februari ll. met het oorlogsschip Kent van Singapore vertrokken, vier dagen later op Kerstmis-eiland aankwam, waar hij door den heer Ross werd verwelkomd, die ongeveer zeven maanden ziek geweest op het punt stond naar Engeland te vertrekken. Den 28en Februari lichtte de Kent, na eerst een cycloon te hebben doorstaan, welke een deel van het Marconi-apparaat weg nam en op de eilanden ongeveer 10000 kokospalmen vernielde, met den heer Farrar aan boord reeds weder het anker, zoodat het door dezen inspecteur uitgebracht verslag slechts de uitkomst is van een hoogst vluchtig bezoek.

Aan dat verslag ontleende de Straits-Budget, dat de heer Farrar den algemeenen toestand met betrekking tot de bewoners der eilanden buitengemeen bevredigend noemde. De eenige klacht, die hij vernam, betrof de onmogelijkheid om aan gouden sieraden te komen, ten zij als geschenk van den heer Ross.

De bevolking dezer groep, Direction-eiland niet meegerekend, telt thans 693 zielen, w.o. 5 Europeanen, 610 Kokos-eilanders, en 78 Bantammers, onder welke laatste benaming ook de, van andere deelen van Java afkomstige lieden zijn begrepen. Deze Javanen komen met een contract voor drie jaren op de eilanden, waar hun een loon van 8 gld. 's maands voor 5½ dag dag werken in de week is verzekerd. De Zondag en de halve Zaterdag zijn vrije dagen, welke de Javanen evenwel benutten om tegen een gulden daags voor de Kokos-eilanders te werken. Het voorschotstelsel is voor deze geïmporteerde werklieden in zwang en in de maand September ll. deserteerden twee hunner, die 60 en ruim 75 gld. schuldig waren, met een lichter, de Fearless, naar Java's kust, waar zij na 45 dagen te hebben rondgezwalkt, aankwamen.

De heer Farrar kon op een cent na gemakkelijk te weten komen, tot welk bedrag de arbeiders bij den heer Ross in het krijt stonden, maar minder gemakkelijk was het na te gaan, wat de heer Ross aan zijne arbeiders verschuldigd is, waartoe het noodig ware geweest de individueele afrekening voor iederen arbeider er op na te slaan. Uit de rekening van Attas, den mandoor evenwel, die de rijkste man op de eilanden werd genoemd, bleek dat deze nagenoeg 450 gld. van den heer Ross te vorderen had. De betaling geschiedt toch niet in geld maar op bons, waarop bij gedane inkoopen in den winkel der onderneming het bedrag van den inkoop wordt gesteld, terwijl de bons vernietigd worden zoodra de inkoopsbedragen

---

„Lieve Bibi,

Wij hebben voor het oogenblik door de runderziekte gebrek aan melk. Binnen vier dagen hebben wij zes stuks buffelkoeien en een kalf verloren. En allemaal heel plotseling. Op een gegeven oogenblik eten zij niet meer, en binnen een paar uur zijn ze dood. Er schijnt niets aan te doen te zijn.

Men zegt hier, dat u verscheiden melkgevende geiten op uw sjamba heeft. Zou u ons daarvan niet een willen afstaan? Hier zijn er momenteel geen te krijgen. De weinige geitenhouders hier doen hun dieren thans niet van de hand, of zij vragen de meest buitensporige prijzen er voor.

Een bokje zou ik wel kunnen krijgen, maar wat heb ik daaraan?

Het zou heel lief van u zijn, als u er ons een zenden wilde.

Mijn bana laat u wel zeer groeten. Hij stelt veel belang in uw huisbouw en uw beplantingen.

Uwe
Leontine, Gravin von Ilfershofen.

Maleen overlegde, welke geit zij zenden zou en liet het vriendschappelijk schrijven met een tevreden glimlachje in den zak glijden.

Een paar handelsbrieven met gedrukt firmahoofd, bekeek zij slechts vluchtig.

Maar dan . . . . wat was dat?

Ja, het was Krome's antwoord op een brief, dien zij in haar eerste opwelling geschreven had op dien verdrietigen avond in Satoeta, toen de Graaf haar, terwijl zij allemaal er bij waren en de oogen op haar gericht hielden, aangekondigd had, dat Krome strafrechterlijk vervolgd werd.

Zij hield het couvert in haar hand, en die hand beefde.

Hoe lang, ach hoe lang geleden was het, dat zij dit boven alles geliefd schrift voor het laatst gezien had! Lange, treurige jaren! En zij was in die jaren zoo oud en zoo stil geworden!

Haar gedachten vlogen terug naar dien zomerdag in Eybendorf, verder terug — naar de dagen van geluk, van betoovering, van zwijmelenden hartstocht, de dagen van Oengoedja.

Ach, welk een tijd was het toen! Welk een tijd!

Zij schudde het hoofd, wilde haar herinneringen afweren.

Wie werken wil, moet sterk blijven, en wie sterk blijven wil, mag niet achter zich zien, doch altijd, altijd voorwaarts.

Zij kon dezen brief niet lezen, onder het gaan, op de straat, zooals de anderen, maar vluchtte er mede in de stilte van haar kamer.

Krome schreef:

„Waarde Baronesse,

Ik dank u wel zeer voor uw brief uit Satoeta. —

Deze nederlaag zou mij bespaard zijn gebleven, als ik u in mijn nabijheid had gehad, dat geloof ik stellig. Ik zou thans gouverneur zijn van onze — van mijne kolonie, wanneer ik mij innerlijk en uiterlijk naar de omstandigheden had kunnen voegen.

Zes jaren geleden heb ik u eens gezegd, dat ik mij steeds onderwerpen zou aan de beslissing van het resultaat. Door mijn nederlaag heb ik bewezen, dat ik haar verdiend heb.

Ik ben de uiterlijke omstandigheden niet meester geworden, en mij geschiedt recht naar mijn daden.

Maar het maakt toch een groot onderscheid, hoe men op zulk een katastrophe reageert. Gaf ik thans den moed op, dan was ik niets waard.

„Du hast sie zerstört
Die schöne Welt,
Mit mächtiger Faust;
Sie stürzt, sie zerfällt!
Ein Halbgott hat sie zerschlagen!

Baue sie wieder,
In deinem Busen baue sie auf!
Neuen Lebenslauf beginne
Mit hellem Sinne,
Und neue Lieder
Tönen darauf."

Ik wil trachten, nog eenmaal trachten, een gebouw op te richten, dat voor de geschiedenis bestaan kan.

Daartoe moet ik vastberaden en voorzichtig te werk gaan, en zelf als van staal worden.

Mijn weg zal vermoedelijk weder naar Afrika voeren — in uwe nabijheid. Dan hoop ik, u te mogen wederzien!

Met respectueuse groeten,
Uw zeer dienstwillige,
RALF KROME.

Maleen vouwde de handen en zag stil voor zich heen. Plechtig stemmingsgevoel was in haar ziel.

Als lentenevel was de oude liefde opgekomen in breede wolksluiers en vervulde haar nu geheel en al.

Als in de kerk was het.

Diepe stilte, plechtig zwijgen. Het commonplace leven met een frisson verstommend voor dien eenen grooten, diepen orgeltoon.

Het was haar, of zij in deemoedig zwijgen knielen moest voor dat, wat zoo machtig, zoo goddelijk verheven in haar weerklonk.

(Wordt vervolgd).

de som hebben bereikt, die op de bon vermeld staat. Het aantal bons in handen der arbeiders vertegenwoordigt dus het, hun verschuldigd bedrag.

Over den, door de werklieden geleverden arbeid stond de heer Farrar verbaasd. De productie aan copra bedraagt ongeveer 700 tonnen en daar op 1 ton gemiddeld 7000 noten gaan, moet de jaarlijksche oogst ongeveer 5 millioen noten bedragen, een respectable hoeveelheid dus om te verwerken. Maar de luitjes hier weten er weg mee, en een bedreven werkman kan 13 tot 14 noten in de minuut open slaan en de copra er uit halen. Deze vlugge bewerking wordt echter in de hand gewerkt door het feit, dat de noten op de Kokos-eilanden, zonder vrees voor diefstal, kunnen blijven liggen waar ze vielen en de bast dientengevolge verdroogt en gemakkelijk loslaat.

Aan den godsdienst laten zich deze orang stam weinig gelegen zijn. De imam, die voor de geestelijke behoeften der kleine gemeente heeft te zorgen en daarvoor 9 gld. 's weeks ontvangt uit vrijwillige bijdragen van inboorlingen, die voor den heer Ross arbeiden, klaagde er over, dat niemand van zijn kudde ooit in de moskee kwam om er te bidden. Hij hoopte evenwel dat de strikte opvolging der regelen voor de vastenmaand de zaak voor de hem toevertrouwde zielen weer in het reine zou brengen. Heel veel kans bestond hierop echter niet, daar volgens den heer Ross de vastenmaand voor de menschen hier slechts een enkelen dag telde.

Ook van onderwijs blijken de luyden weinig gediend. Een zendingsinrichting telt vijf tot zes leerlingen, die nog hoogst ongeregeld de lessen bijwonen.

Rubber op Malakka. Aan de Straits Budget wordt uit Koeala Loempoer eene opgave gedaan van de ondernemingen, die zich op het maleische schiereiland op de caoutchouc-cultuur toeleggen. Het eerst wordt melding gemaakt van de ondernemingen in individueel bezit. Hiervan telt men in Selangor 44 ondernemingen, eene oppervlakte van 58511 acres beslaande in Perak 6 met een oppervlak van 57780 acres, in Negri Sembilan 10, 4286 acres innemende, in Pahang 8, waarvan de uitgestrektheid 8517 acres bedraagt, terwijl in Djohore, Malacca, Penang, de Dindings en Kedah resp. 2000, 2425, 178, 150 en 4520 acres voor deze cultuur zijn bestemd, zoodat voor deze ondernemingen in het geheel 138357 acres met caoutchouc zijn of zullen worden beplant. Een groot gedeelte dezer terreinen wordt nu toch nog door andere cultures ingenomen of wel bevindt zich nog in woesten staat. Opmerkelijk is dat behalve Europeanen, ook Chineezen, Maleiers en Japanners zich op deze cultuur toeleggen.

Aan maatschappijen, met een kapitaal in ponden sterling uitgedrukt en hoofdzakelijk in Engeland geplaatst, telt men voor Selangor 33, die 52 ondernemingen beheeren, welke 102358 acres beslaan, terwijl het maatschappelijk kapitaal 1.738.334 ponden sterling bedraagt. Voor Perak zijn de cijfers resp. 12, 10, 17896 en 353000; voor Negri Sembilan 7, 19, 33531 en 425000; voor de provincie Wellesley, 1, 1, 12961 en 175000; voor de provincie Malakka, 1, 1, 10518 en 300.000; terwijl voor Djohore twee maatschappijen bestaan, wier concessiën 75000 acres beslaan. De totale uitgestrektheid dezer ondernemingen bedraagt dus 252.264 acres, terwijl het kapitaal, voor zoover bekend, van de hier bedoelde maatschappijen een totaal uitwijst van nagenoeg 3 millioen ponden sterling.

Aan maatschappijen, wier kapitaal in roepijen uitgedrukt is, wat den ceylonschen oorsprong verraadt, telt men voor Selangor 14, die 12 ondernemingen beheeren, welke 16434 acres beslaan, terwijl het maatschappelijk kapitaal een bedrag van 5.375.000 roepijen uitwijst. Voor Malakka vindt men een maatschappij met een kapitaal van 1.500.000 roepijen, die 6 ondernemingen beheert met een totale oppervlakte van 6636 acres, terwijl voor Negri Sembilan en Perak resp. de volgende cijfers worden gegeven, 2, 2, 2.000.000 en 4453; 1, 1, 1.200.000, en 1100. Voor deze categorie van ondernemingen komt men dus tot een totale uitgestrektheid van 28623 acres, terwijl het kapitaal der betrokken maatschappijen een waarde van ruim 8 millioen gulden heeft.

Dan zijn er nog een aantal maatschappijen wier kapitaal in dollars of taels is uitgedrukt, lokalen oorsprong verradend. Hiervan zijn er 10 met een kapitaal van 1.277.000 dollars in Selangor werkzaam, waar haar 9049 acres zijn toegewezen. In Perak beheeren 15 maatschappijen, met een kapitaal van 954000 dollars en 1.050.000 taels, 21 ondernemingen, die 34656 acres beslaan. In Negri Sembilan zijn 12339 acres, over 12 ondernemingen verdeeld, in concessie afgestaan aan 6 maatschappijen en syndicaten, wier kapitaal een totaal bereikt van 800.000 dollars en 250.000 taels, terwijl in Pahang, Djohore en de provincie Wellesley resp. 1, 4 en 1 maatschappijen werkzaam zijn, met kapitalen resp. ten bedrage van 150.000, 867.000 en ? op ondernemingen die eene uitgestrektheid hebben van resp. 2026, 12000 en 12607 acres. De totale oppervlakte der concessiën dezer maatschappijen, wier kapitaal dus in het geheel meer dan 9 millioen gld. bedraagt, beslaat dus eene uitgestrektheid van 82677 acres.

Resumeerende komen we dus tot een oppervlakte van 501921 acres, die op het maleische schiereiland voor de caoutchouc-cultuur is bestemd, eene oppervlakte gelijkstaande met omstreeks 267000 bouws en dus ongeveer 100.000 bouws den geheelen omgang overtreffend van de, voor den aanplant van suikerriet voor de suikerfabrieken op Java gebruikte terreinen.

Het is er verre van, dat het totale oppervlak dier 267000 bouws reeds in cultivatie zou zijn gebracht — van de omstreeks 128000 acres, aan maatschappijen toebehoorende terreinen in Selangor, zijn nog slechts 35000 acres beplant en dan nog niet eens alle met caoutchouc, maar ten deele nog met, tevoren op de oude ondernemingen gedreven cultures —, maar de vooruitgang heeft geleidelijk plaats en wanneer het totaal voor het bestemde doel is aangewend, zal het maleische schiereiland, afgezien van de mogelijkheid van nog verdere uitbreiding der cultuur aldaar, op het gebied van caoutchouc-productie een nog ernstiger concurrent zijn, dan op grond van de tot nu toe bekende cijfers reeds kon worden verwacht.

Onrust in Engelsch-Indië. In de Times vinden we een belangrijk schrijven opgenomen, waarin o.a. uiteen wordt gezet, hoe het kwam, dat het drijven der agitators in den Pendjab op zoo dankbaren bodem viel.

Men weet dat in die provincie vooral het groote irrigatie-werk in Engelsch-Indië werd verricht; waar groote uitgestrektheden tevoren braakliggend en voor elke cultivatie ongeschikt land door bevloeiing voor bebouwing geschikt werd gemaakt, zoodat zich daar groote, bloeiende landbouwkolonies ontwikkelden, welke grootendeels door oudgedienden werden bevolkt.

Men verwijt ons, Nederlanders, wel eens, dat wij al te sekure broekjes zijn, die alles in de puntjes willen regelen, voordat een zaak op touw gezet wordt. Daargelaten of dit verwijt verdiend is, blijkt nu uit hetgeen men in den Pendjab ondervond, dat gebrek aan voorziendheid en aan regelingen met het oog op de toekomst zich wel eens straft.

De, met het toezicht enzoovoort dier landbouwkolonie belaste ambtenaren, die den bouw der dorpen, den gezondheidsdienst en honderd andere zaken meer hadden te regelen, waren van den aanvang genoodzaakt, zich bevoegdheden toe te eigenen, die hun wettiglijk niet toekwamen, om den goeden gang van zaken in het belang der groote massa te verzekeren.

Zij noodzaakten de opgezetenen, volgens een uniform plan te bouwen, om boomen te planten, voorzorgsmaatregelen in het belang van de gezondheid te nemen, en beletten in het algemeen de enkelingen om zich niet aan de wenschen van de meerderheid in elk dorp te storen. De tijd kwam evenwel, door de groote uitbreiding der kolonies, dat het niet meer voor de ambtenaren mogelijk was om alleen door hun persoonlijken invloed den goeden gang van zaken te verzekeren, en dat aan hun optreden wettige sanctie moest worden gegeven.

Eene regeling werd ontworpen, waarbij de bestaande toestanden, door de meerderheid der kolonisten erkend en goedgevonden, werden gewettigd en aan de ambtenaren de bevoegdheden werden toegekend, die ze zich tot nu toe hadden moeten aanmatigen in het belang van de goede zaak. De regeling bevatte evenwel ook verschillende nieuwigheden, waartegen vele engelsche ambtenaren zich uit een oogpunt van billijkheid verzetten. Het bestuur gaf aan die opmerkingen gehoor en wijzigde het ontwerp in dien zin.

Intusschen was de oorspronkelijke tekst reeds gemeen goed geworden en hadden de agitators zich daarop geworpen, om den kolonisten voor te houden, dat het bestuur zijne beloften niet hield. Elke regeling was van dien af veroordeeld, zoodat zelfs de Hindoe-leden van den Wetgevenden Raad der provincie allen tegen het gewijzigd ontwerp stemden, hoezeer daar nu niets in voorkwam, wat niet reeds feitelijk bestond. De stemming was nu zoo, dat geen Hindoe voor zijn fatsoen het kon verantwoorden eenige regeling dezer aangelegenheid op dat oogenblik goed te keuren, en toen die, tegen hunne stemmen, toch door den Raad werd aangenomen, werd overal de wijze gezongen, dat het bestuur zijne oorspronkelijke beloften tegenover de kolonisten had geschonden, en dezen, door verkeerde voorstellingen, op het oorspronkelijk ontwerp gebouwd misleid, geraakten daardoor in eene stemming, die het mogelijk maakte, dat deze anders tot de loyaalste ingezetenen der kolonie behoorende boeren, die zelven veelal oud-gedienden velen hunner zonen aan het leger afstaan, met knuppels en knodsen naar Rawalpindi optrokken en zich daar aan ongeregeldheden schuldig maakten.

Hadde men bijtijds eene regeling getroffen, toen die nog niet bepaaldelijk dringend geëischt was, dan ware wellicht veel onheil voorkomen.

Opmerkelijk is nog in dit schrijven, dat deze correspondent, in tegenstelling met het beweren van engelsch-indische bladen en van in deze bladen in deze tijden schrijvende Hindoes, de meening is toegedaan, dat de zoogenaamde extremisten als Surendrah Nath Bannerjee en Bepin Chandra Pal, welke laatste intusschen nu ook al heeft te kennen gegeven zich aan de politiek te willen onttrekken, terwijl men van den eerste betrekkelijk weinig meer hoort, de werkelijke vertegenwoordigers der ontwikkelde klassen in Engelsch-Indië moeten worden genoemd, en niet de gematigden, al hadden dezen bij het jongste Nationaal Congres nog de overhand. Die extremisten prediken de uitroeiing van de Engelschen, het geheele bestuur van Indië door de Indiërs, terwijl de gemiddelde engelsche ambtenaar overtuigd is van de voortdurende overheersching door Engeland en van de noodzakelijkheid, dat steeds alle gewichtige bestuursposten door Engelschen behooren te worden bekleed. De oplossing van het vraagstuk dezer twee tegen elkander inwerkende krachten zal slechts door den tijd worden gevonden, waarbij niet vergeten mag worden, dat de door het bestuur beoogde geleidelijke ontwikkeling slechts zal kunnen worden verkregen door een krachtige hand. Het engelsch bestuur zal vallen, besluit hij, zoodra de menschen zien, dat het niet langer krachtig is.

Critiek. „De hartstochtelijke neiging, schreef de Times of India, om de eigen landgenooten te bekladden, is een der meest aanstoot gevende trekken van eene school van Engelschen, die in een ander opzicht niet van verdienste ontbloot zijn. De eerwaarde heer Mark Guy Pearse maakte onlangs een korte reis door Indië. In de Christian Age schrijvende, zeide hij „de eenige beschonkene, dien ik in Indië heb gezien, was de britsche soldaat." Dat moge waar zijn; zoo zou het volkomen correct wezen voor iemand, die nimmer een gevangenis in het buitenland bezocht, te zeggen dat Engeland het eenige land was, waar hij een misdadiger had gezien, maar het is een dier waarheden, die erger zijn dan een leugen. Met het oog op de algemeene gematigdheid onder het indische leger is het laster. Het is ook laster, waar het moet dienst doen om het te doen voorkomen, alsof die geheel onthoudende Indiërs door de aanwezigheid van dronken soldaten worden bedorven. Indiërs zijn, als iedereen weet, over het geheel matig. Maar ze zijn niet meer immuun tegen de verlokkingen des vleesches dan hun westersche broeders, gelijk een omwegje langs de politie-bureaux den heer Pearse en andere lasteraars zou hebben kunnen doen zien."

Tout comme chez.....?

Boekbespreking.

Bij den uitgever Jan W. Kraal te Zeist is verschenen een bundel schetsen uit het Indisch leven door M. A. van Heekeren naar de eerste zeker niet de minst verdienstelijke van het elftal **De Goudmijn** getiteld!

Het medegevoel voor den armen Inlander, dat uit dit verhaal zoo duidelijk spreekt, neemt dadelijk voor den schrijver in. Hij heeft een gezellig onderhoudenden schrijftrant, zooals de trouwe lezers van dit weekblad weten, die indertijd met den laatsten dezer reeks, Anglomanie genaamd, als feuilleton kennis maakten. Er ziet waarlijk niet zoo veel dat goed geschreven en smakelijk uitgegeven is, over onze Indiën het licht, dat wij ons niet dubbel verheugen zouden over het verschijnen van dit boekdeeltje, dat wij daarom in veler handen wenschen!

Gebrek aan plaatsruimte was oorzaak, dat wij niet reeds eerder melding maakten van de in hartelijken dank ontvangen **Jaarverslagen** van het Rijks-Ethnografisch Museum te Leiden en van dat voor Land en Volkenkunde te Rotterdam.

Beide leggen onverholen getuigenis af van den ijver en de voortvarenheid van den directeur aan wie de belangen van het Museum zijn toevertrouwd, waardoor deze inrichtingen meer en meer aan hun doel gaan beantwoorden. Het eenige wat „Oost en West" zou kunnen betreuren is iets dat zij ook gemeen hebben: de weinige genegenheid tot uitleenen van voorwerpen uit die Musea tot dikwijls toch zoo zeer noodige en nuttige aanvulling van tentoonstellingen elders.

(Over meerdere ingekomen boeken een volgende keer).

Vervolg Oost-Indische Berichten.

Het persbureau opgedoekt. Het Soer. Hbld. van 30 April j.l. schrijft: Gelijk bekend, houdt het door de regeering opgerichte en door de aangesloten bladen bekostigde persbureau te Buitenzorg heden op te bestaan. Twee jaren heeft het gevegeteerd. Evenmin als een bloem kan een persbureau leven zonder licht, en waar door de regeering nimmer meer werd gegeven dan schemering, ontstond een geëtioleerde plant, zooals de vakterm luidt.

Dat deze plant thans verdord is, is zeker niet de schuld van den heer Louw, die niets nagelaten heeft wat een goed kweeker behoort te doen. Met erkentelijkheid zullen wij zijn werkzaamheid gedenken.

Hoe weinig het bureau ook beteekende, toch betreuren wij de opheffing ervan. Het vormde een schakel tusschen regeering en pers, leidde zoo tot hooger onderlinge waardeering en vergemakkelijkte de taak van den journalist.

Zoolang echter de Indische regeering zich de Haagsche superintendentie moet laten welgevallen, kan naar het schijnt een regeeringspersbureau hier te lande niet tot krachtige wasdom geraken."

De Ontvezelmachines. In het Bat. Nieuwsbl. van 2 Mei lezen wij o.a.: Den 4en dezer zal de heer Duchemin te Serang de werkwijze met zijn ontvezelmachines demonstreeren. Allerwege ontmoette hij groote belangstelling.

Exploratie van Zuid-Nieuw-Guinea. Op voorstel van den kapitein H. Colijn wordt een detachement militairen ter beschikking gesteld van den assistent-resident van Zuid-Nieuw-Guinea, ten einde naar diens inzichten op stelselmatige wijze werkzaam te zijn tot exploratie van het tot dat gewest behoorend gebied.

Professor Treub. Uit Manila is gisteren te Buitenzorg bericht ontvangen dat professor Treub die daar ziek ligt, al veel beter is en spoedig geheel hersteld hoopt te zijn.

Hulpofficieren van Justitie. Er wordt, naar wij vernemen, ernstig aan gedacht ook civiele gezaghebbers te belasten met de functies van hulpofficier van justitie.

Waar de menschen in eens de bekwaamheid van daan moeten halen tot voorloopige instructie eener zaak, weten wij niet.

De nieuwe tijdelijke gouvernements-secretaris. Ter toelichting van het onder de officieele berichten van Maandag j.l. vermeld bericht van de tijdelijke opdracht der betrekking van gouvernements-secretaris aan den oudsten in rang zijnden referendaris ter algemeen secretarie, H. J. van Brink, kunnen wij mededeelen, dat deze beschikking verband houdt met het aan den secretaris van den raad van Nederlandsch-Indië, W. Brouwer, voor den tijd van twee maanden verleend binnenlandsch verlof wegens ziekte, wiens functiën tijdelijk zullen worden waargenomen door den heer van Brink.

Over **het departement van gouvernementsbedrijven** schrijft de Javabode:

Nu, gelijk wij dezer dagen meldden, na overleg van den minister van koloniën met den gouverneur-generaal, de geschikte man schijnt te zijn gevonden om aan het hoofd te staan van het nieuwe departement, een keuze, die waarlijk niet gemakkelijk kan zijn geweest, zal eerlang de behandeling kunnen worden verwacht, in de Staten-Generaal, van de nog steeds in portefeuille berustende voordracht tot verhooging der indische begrooting met een som van *f* 60.160, strekkende tot oprichting van het hier bedoelde departement van algemeen bestuur.

In zijn Memorie van toelichting betoogt de minister van koloniën, dat meer eenheid en daardoor vanzelf reeds meer zaakkennis, in de hoofdleiding der industrieel-technische gouvernementsbedrijven en daarnevens een krachtig, zelfstandig bestuur van elk bedrijf, dringend noodig is. Niet alleen zal daardoor beter voldaan kunnen worden aan den eisch, dat met een minimum van kosten het te verkrijgen nuttig effect zoo groot mogelijk zij, en dat niet ten aanzien van een bedrijf maatregelen worden genomen, welke wel aan dat bedrijf betere uitkomsten kunnen verzekeren, doch welke aan een of meer der andere bedrijven veel grooter schade kunnen berokkenen, maar ook zal men alleen langs dezen weg kunnen geraken tot een afdoende inwendige reorganisatie, welke nagenoeg bij alle bedrijven evenzeer noodig is.

Voorloopig zullen tot den werkkring van het nieuwe departement behooren:

Post, telegrafie, telefonie en postspaarbank; fabriek der opiumregie; mijnwezen in het algemeen; steenkolen; zout; tin- en landsdrukkerij. De departemenj ten der burgerlijke en openbare werken, van financiën en vooral dat van onderwijs, eeredienst en nijverheid worden daardoor van een deel hunner werkzaamheden ontlast.

Daar, waar zulke oogmerken worden omschreven, het hoofd van het nieuwe departement een krachtige persoonlijkheid moet zijn die, naast industrieelen aanleg, de noodige organiseerende talenten bezit, om aan de zaken de gewenschte eenheid van richting en vastheid van gang te geven, heeft de minister zelf reeds duidelijk uitgesproken.

En zulk een man meent men gevonden te hebben in den nederlandschen genieofficier Wenkenbach, gelijk we reeds hebben medegedeeld.

Maar zou zoo'n man — wij herhalen onze vraag van den 26en April — nu waarlijk niet te vinden zijn geweest onder hen, die reeds een zekere mate van Indische ervaring zich hebben eigen gemaakt? Men begrijpe ons goed. Wij ijveren niet voor een: Indië voor den Indischman. Maar evenmin kunnen wij het billijken, dat alleen bij den niet-Indischman buitengewone talenten worden verondersteld.

De man, dien wij ons gedacht hebben voor de hier bedoelde, veel omvattende betrekking, waarbij alles afhangt van initiatief, zaakkennis en organiseerend talent, zouden wij gemeend hebben te moeten zoeken, niet onder de theoretici, doch onder de mannen van de praktijk.

Wij hebben ons het nieuwe departement gedacht, in den vorm en met de strekking van het amerikaansche Commercial Departement en, gelijk daar, met ervaren mannen uit de rijen van handel en bedrijf aan het hoofd.

Misschien is de heer Wenkenbach de , die de gevorderde eigenschappen in zich vereenigt.

Wij hopen het, maar dat men ook hier te lande zulke mannen zou hebben kunnen vinden gelooven wij tevens.

Victor de briefschrijver in de Deli Courant vertelt:

Het geschrijf over den Bond der suikergeëmployeerdeni s nog steeds niet uit. In nummer 2 van het orgaan van den Bond trof ik een opmerkelijk artikel aan, met den zonderlingen titel: Scheurmakers? Daarin wordt nog eens de geheele geschiedenis der eerste vergadering opgehaald en voornamelijk tegen een correspondent van het Bat. Nwsbl. te velde getrokken.

Ik zal die historie laten rusten; maar waar ook ik melding maakte van de bespottelijke handelwijze van sommige suikermenschen, die naar beweerd werd, met hun „roode" gevoelens te koop liepen, door zich in het publiek met boorden en dassen van die kleur te vertoonen, daar dien ik ook de uitlegging van den inzender van bedoeld artikel medetedeelen. Volgens hem waren bedoelde luitjes geen „roode socialen", maar leden eener.... voetbalclub, wier costuum dit nu eenmaal is.

Wel, zoo ja, destebeter!

Intusschen neemt het ledental van den Bond snel toe en is het de duizend reeds gepasseerd. Het succes is dus alleszins verzekerd.

Komt, heeren kebonnici ter Oostkust, hoe denkt ge er over? Valt er in deze richting ook voor u niet een en ander te doen?

Een vereeniging, die ongetwijfeld ook veel goeds sticht, is het Leger des Heils. Kortelings werd te Semarang een inrichting geopend voor gevallen vrouwen en meisjes, terwijl hier ter stede een Militair Tehuis tot stand is gekomen.

De „strijders" van het Leger staan maar al te vaak aan bespotting bloot. Maar wie hen in hun daden van opoffering en zelfverloochening gadeslaat, komt daar gauw van terug en leert hen zien zooals zij inderdaad zijn: edele menschen, wier éénig doel goed-doen is, goed-doen, zooveel mogelijk.

Ook de oud-minister Cremer, thans nog de gast van den landvoogd, mag op het gebied van liefdadigheid naar vermogen worden genoemd. Behalve, dat dit hem de sympathie van het publiek heeft verzekerd, is men tegelijkertijd met eerbied vervuld voor zijn financieëlen welstand. Drommels, menschen, die zich de statisfactie kunnen gunnen, giften te schenken van 10 à 20.000 gulden, zijn zeldzaam.

De Semarangsche correspondent van het Soer. Hbld. meldt:

Op kunstgebied heeft Semarang, na de totale onverschilligheid voor Bouwmeester, een merkwaardig en onverwacht blijk van belangstelling in ware kunst gegeven, door **Albert Vogel** met Oedipus voor een stampvolle zaal te doen optreden.

Ik heb een zeer groot respect voor Vogels voordracht van Oedipus, en ben verrast over de zevenmijls-stappen, waarmede hij in den laatsten tijd vooruit gaat. Maar juist omdat ik Vogels serieus bedoelen zoo respecteer, verwacht ik van hem, dat hij zich niet van de wijs zal laten brengen door den m.i. onverantwoordelijk overdreven lof, hem hier in Indië door de critiek toegezwaaid. Een ernstig kunstenaar als Vogelj s zich natuurlijk zeer goed bewust, dat zijn kunst nog lang niet „subliem" en „volmaakt" is, al is hij op weg, dit te bereiken.

Wat mij in zijn Oedipus-voordracht teleurstelde, was het veel te drukke, en het te weinig koninklijke en klassieke. Hij neme een voorbeeld aan Mounet-Sully, in wien Oedipus van 't begin tot het eind een koning blijft en een klassiek efiguur, zelfs in de hevigste smart en wanhoop àltijd nog klassiek als een Grieksche statue. In zulk een Grieksche tragedie moet zelfs de meest verschrikkelijke wanhoop altijd in de sfeer van klassieke schoonheid blijven. Dit bereikt wèl Mounet-Sully, niet Bouwmeester, en ook nog niet Vogel, die er echter dichter bij is dan Bouwmeester.

Het is te hopen dat Vogel, in staat gesteld door eene voordeelige tournée in Indië, met de volste zalen diei k hem toewensch, een tijd in 't buitenland onder leiding van de grootste meesters (voor 't klassieke vooral ook Mounet-Sully) zich verder ga ontwikkelen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1906—07. No. 52.

Chineesch porcelein, door H. Borel. — Vagabondages van een verlofganger, IX, door F. P. H. Prick van Wely. — Een strijdbaar gouverneur-generaal, (Rijklof van Goens), door Gabriël. — Bekende genooten (Mr. G. Vissering), met portret. — Het De Ruyterfeest te Medan (met foto's), door J. H. R. — De De Ruyterfeesten te Batavia en te Madioen (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg). — Indische kiekjes, door Tiszoo (vervolg). Enz.

De Indische Mercuur. 28 Mei 1907.

Koloniaal Museum. Raadsvergadering 1907. — De nomenclatuur der gecultiveerde Kina's. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 1e kwartaal 1907. — Invordering van achterstalligen canon van erfpachters. — De cultuur en de bereiding van Gambir in den Riouw-Archipel. — De Koetei-olievelden. — De vooruitzichten in Mandsjoerije. — Koffie zonder coffeïne. — Soekaboemische Landbouw-Vereeniging. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Berichten van den Sint-Claverbond. 1907. No. 2.

In Memoriam, Br. J. M. Zinken, door pastoor B. Schweitz. — Eene doopreis naar Zuid-Timor, door J. Erftemeijer. — Lief en leed uit Tomohon, door P. Wintjes. — Van de Oost- naar de Westkust van Sumatra, door J. Francken. — Maumeri. Vooruitgang der missie, door J. Sevink. — Jongensschool te Lela (Flores), door J. Verster. — Vervoermiddelen in de Padangsche Bovenlanden, door L. Jennissen.

Verhandelingen van het Bat. Gen. v. K. en W. Deel 46. 5e stuk. 1907.

Nederlandsch-Sasaksche woordenlijst Prajaansch dialect), door R. C. v. d. Bor.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wensch*t

donateur-trice / *lid* te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie

van *f* ....

den .... 190....

Straat of gracht

.... **Handteekening**

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.